

14/1
1924
0. 9/24

რთხუაბათი, იანვრის 16.

ფანი 15 კაპ. ჩეკ.

1924 წ — № 2

ელე ანდრონიკაშვილი—ქრისტინე, ეგ. ნინოშვილის მოთხოვნიდან, პ. ირეთელის მიერ გადმოკეთებულ პიესაში.

მეთაური—ა) საერთო ხელმძღვანელი; ბ) სასოფლო თეატრის ისტორიისათვის.

იულიუს გარცინი—თეატრი წარსულის და თეატრი მომავლის.

დ. თურღოსპირელი—ფეკრთა ნაშხერევი.

ივ. გომართელი—პოეზიის ახალი გზები.

ტრ. რამიშვილი—სიყვარულის სასაღვარათო.

ვასო ბლანჩივაძე — ვითომ ხუმრობა — იმერელ ტფილისში.

ჩ ა ნ ბ ი:

კოკი ებრაღიძე—პასტორალი; ბ. პელა-

შვილი—მოლოდინში; შ. ჯანბერიძე—

ჩემი იღუმალდება; ბაბილია—სანდრო

შანშიაშვილს; იმერული ქალი—გოდება.

ნარკანი—ელო ანდრონიკაშვილის საღამოს გამო.

რაჭ. კალაძე —როგორი ხელოვნება გეპირდება ახლა.

მ. დვამიჩავა—სახალხო სახლი.

ვახტანგ ვარციქი — დაისის* შესრულება.

ვანო ბარველი—წამარტებული ექსპრესიონისტულად-

იოსებ იმედაშვილი—მუშა მწერალთა მამამთავარი

იოსებ დავითაშვილი.

მითეატრე—კიდევ ერთი სასცენო კერა ტფილისში; რეცენზია; სახელოვნო ქრონიკა.

კომესპონდენტ-საჟურნალბოგო

I. „თეატრი და ცხოვრება“ თქვენი იარაღია ხელოვნების ყოველ დარგისა და ქვეყნის წინსვლის სამსახურისათვის.

II. სწორედ მხოლოდ სიმართლედ ანგარებით და პირადი ანგარიშით რედაქცია შეცდომისში არ შეიყვანათ; იცავით მართლად, პირდაპირი და სა- მართლიანობის მოქიქტული.

III. ყურადღებით და სიყვარულს იმ მოვებებით ხელოვნებასა და საზოგადოებრივი ცხოვრების ყო- ველ უანგარო მუშავს.

IV. განსაკუთრებით აღნიშნეთ ყოველი ნაბი- ჯი სახალხო-სასოფლო თეატრის მუშავთა და სა- ხალხო სახლების ვითარება.

V. ყოველი ცნობა დაბა-სოფლისა, სახალხო თეატრთა და საქმიოდ ხელოვანთა ცხოვრებიდან დაუყოვნებლივ მოაწოდეთ რედაქციას ყოველ კვირა

VI. ხაზრით უფირსი არ აქვით, შურისძიებით — ღირსეულა არ დაამტკიცებთ.

VII. ერთგულად ავრცელებთ ხალხში თქვენი ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ და მის სავაგმო- მცემლო ფონდის გაძლიერებას ხელი შეუწყეთ.

VIII. სწორედ ქალაქის ცალ მხარეზე, გარ- კვევით და ნათლად.

„თეატრი და ცხოვრება“-ს ჟურნალი

პლატონ გოცირიძის გამოწვევის თანახმად შე- მომატეს 5 მან.—270 მილიონი.

გრიშა აბაშიძე.

ანონსი!!!

შუბრანალი

„გილიტინა“

ელუდით.

მიიღება ხალხის მოწარმ

1910 XIV **წელიწადი მეთოთხმეტა** XIX 1924

თეატრი და ცხოვრება

სათეატრო-სახელოვნო სურათებიანი ყოველკვირეული ჟურნალი

იუმორისტული განყოფილებით

ოუჯტრა, პოეზია, მუსიკა, მსახვრობა, წინდაკაზა, ცანაუჯალბორთავი ესტაჟოჟა.

ჟურნალში დაიბეჭდება: წერილები, პიესები, ლექსები, მოთხრობები, სცენები, მინიატურ- რები, სათეატრო-სამწიფიანობრო-სახელოვნო ქრონიკა ჩვენი და უცხოეთისა, რეცენზია-მიმო- ხილვანი, მოღვაწეთა სურათები, შარკები და სხვა.

მონაწილეობენ ცნობილი დამსახურებული და ახალგაზრდა ნიხაიერი მწარლები.

ფასი: წლიურად . . . 10 მან. ჩერ.
 ნახევარ წლით . . . 6 „ „
 თითო ნომერი . . . 15 კაპ. „

მოკითხვით რკინის გზის კიოსკებში და გაზეთის გამყიდველებთან.

წლიურ ხელის მოწმერთ გასული 1923 წ. ნომრები უფასოდ მიეცემა.

მიიღება დასაბეჭდათ განცხადებანი დაკლებულ ფასებში.

რედაქცია: თბილისელების მოედანი, ყოფ. ქარვასლა თამაშეშვიცისა, შიგნით მეორე სართულზე.

რედაქტორის პირისპირ ნახვა შეიძლება 10—12 ს. რედაქციაში.

რედაქტორი: იოსებ იმედაშვილი.

გამომცემელი: **თმში დაქრილითა შრომის არტელი** „ახალი წრე“.

1910-1924

წელიწადი XIV

№ 2

შანი 15 კ. ჩიზს.

„თმატხი და ცხოვრება“

ყოველკვირეული სურათო-მიანი ჟურნალი

რედქციის დრ. შინა: თავისუფლების მოედანი, ყოფ. თამაშების ქარვასი, მეორე სართულზე № 806.

ფოსტით: ტფილისი. რედ. „თმატხი და ცხოვრება“

იოსებ იმედაშვილს.

თმატხი. პოეზია. მუსიკა. მხატვრობა. ქანდაკობა. საზოგადოებრივი ცხოვრება.

დაარსდა 1910 წ.

ოთხშაბათი, იანვარი, 16

გამოცემა 1924 წ.

ი ა ნ ვ რ ი ს 13

საქათლ ხელმძღვანელი

ქალაქის თეატრებს ასე თუ ისე საერთო მეთვალყურე-მზრუნველი ჰყავს: საგანგებო კაცის გარდა, სათეატრო საქმის წესიერ წარმოებას აქ ხელს უწყობს რეჟისურა, პრესა, ინტელიგენტური მსმენელ-მყურებელი და სხვ.

სოფელი? არა თუ სოფელი, ამქნობი, ქალაქის განაპირა უბნის სცენისმოყვარეთა წრეებში უფურადღებოდ არიან მიტოვებულნი.

განაპირა უბნებში და, მით უმეტეს, სოფლებში გემგინ მუშაობას ვერ ნახავთ.

უმეტეს შემთხვევაში სოფლებში წარმოდგენებს აისლავადანი დროს გასატარებლად მართავენ, საქველმოქმედო მიზნით ანუ ვერძო შემოსავლის ასაღებად და ხელოვნურ მხარეს სათანადოთ ვერ ეტყობიან.

ყოველივე ამას ყურადღება უნდა მიექცეს: თუ გვეყავს სხვადასხვა უწყება-წარმოებათა საერთო უმაღლესი მეთვალყურე-გამგებელი, — განაპირა უბნებისა და დაბა-სოფლის თეატრებსაც უნდა დაენიშნოს სასცენო ხელოვნების მცოდნე კაცი, რომელიც ეამისებამდ შემოივლის დაბა-სოფლებს, გაიგებს საღ ვინ რას აკეთებს სათეატრო დარგში, როგორ საქმიანობს, რა მიზნით, რა ელოება წინ, სადაც საჭიროა შეემხაროს თანხით, სასცენო ძალებით, ადგილობრივი ნიჭიერი ახალგაზრდანი გემგინა მუშაობაზე ჩააბას და სხვ.

და ასეთი საერთო ხელმძღვანელი, რაც შეიძლება, დროით უნდა დაინიშნოს.

***

ს. ს. ფლორ თეატრის ისტორიის თემა

მომავალ 1925 წ. იანვრის 2-ს დიდი დღესასწაული გველის: ამ დღეს სრულდება ქართული თეატრის არსებობის 75 წელი.

ქართული თეატრის წელთა სიმრავლე ამით არ განისაზღვრება, — იგი უფრო გრძელია (1791 — 93 წ. ქართველ მეფეთა სასახლეში იმართებოდა წარმოდგენები, აგრძელებდნენ თამარის დროსაც XII ს. სანახაობნი), მაგრამ ამის გამოკვლევა ჩვენი ისტორიკოს-მეცნიერთათვის მიგვინდია. ამჟამად ჩვენს ყურადღებას იპყრობს სოფლის სცენა, რომელმაც დღემდე თვალსაჩინო ამაგი დასდო ხალხს და მომავალში კიდევ უფრო დიდ სამსახურს გაუწევს.

ქართული თეატრის მომავალ დღესასწაულში სოფლის სცენა და სახალხო თეატრიც უნდა წარმოადგინოს თავისი სიკრძე-განით.

ამ მიზნით რედქციამ განიზრახა შეკრიბოს ყოველკვირი მასალა-ცნობა სოფლის თეატრის შესახებ და ჟურნალში დაბეჭდოს.

ამიტომ ესთამოვე ყველა სოფლის სცენის მოყვარეთ, მასწავლებელთ და სხვ, ვინც კი იცის რამე ამ საგნის შესახებ (თუ არ შესწრება, მომწერე მოხუცთ ჰკითხოს) მიგვაყოლოს შემდეგი ცნობები: 1) როლის გაიმართა პირველი წარმოდგენა, 2) რა პიესა დაიდგა, 3) ვისი მეთაურობით და მონაწილეობით, 4) როგორ დარბაზში გაიმართა წარმოდგენა, 5) რა შთაბეჭდილება დასტოვა, ხალხი როგორ შეხება, 6) იყო თუ არა აღნიშნული სამდე ჟურნალ-ვახეთში, 7) რა დაბრკოლებანი ეღობებოდა, 8) შემდეგი საფეხურები და სხვ.

სასურველია სოფლის წარმოდგენების მეთაურობა და თვალსაჩინო მოღვაწე-მუშაკთა სურათებიც გამოგზავნოს.

თეატრი წარსულის და თეატრი მომავლ ს

იანვრის ორს ქართულ თეატრს შეუსრულდა არსებობის 74 წელი.

მანძილ საქარისთა იმისათვის, რომ კრიტიკის თვალთ შევხედეთ ქართული თეატრის წარსულს,

ეს მით უფრო საცალდებულოა ეხლა, როდესაც ქართულ თეატრში სწარმოებს ბრძოლა ახალი პოზიციების დაპყრობისათვის.

ქართული თეატრი წარსულში მოცემული იყო, როგორც სურნელოვანი პრიმიტივი.

გიორგი ერისთავიდან მოყოლებული კოტე მარჯანიშვილამდე ქართულ ოეატრს ძვირათ თუ ჰქონია ბრწყინვალე თეატრალური დღეები.

მეტათ ცალმხრივი და ერთფეროვანი იყო ქართული თეატრი წარსულში:

ეროვნულმა პათოსმა და დაისრულ ქართულ სულის გამთლებლის სურვილმა შემოკალა დიდი ხნით ქართული თეატრის განვითარება.

ეროვნულ იდეალს, კოშმარებით დამძიმებულ საქართველოს გამოიდევნებას შეალია ქართულმა თეატრმა მთელი თავისი ძალა და ამ მხრივ მისი დეაწლი ფასდაუდებელია.

თატრი ტრიუმფათ იქცა, სადაც გაისმოდა ბატარიტულ გრძობა თუ ანთებული სიტყვები; ქართულმა თეატრმა უდიდესი წსებრალი გაიღო წარსულში, ს. ქართველოს სასწებერპლოზე და ამან ტენდენციოზობის ფერით შეღება ქართული რამის კედლები:

ამაშია მიზეზი ქართული თეატრის დიდახანს ერთ წერტილზე გაყინვისა.

ქართული თეატრის ისტორიას არ ახსოვს ახალი გზების ძიება და ამ ძიების დროს უეცარი გამონათება შემოკმედების თვლებით

რასაკვირვებია, ქართული თეატრის წარსულისათვის წიხლის ჩაქრა შეუქმდებელია და ამის სურვილი არც ერთ ჩვენთავსან არ ექნება.

მაგრამ ვერც მისი კერპათ ვახდისთვის მოვიცლით ჩვენ დღეს.

თეატრის მიზანი ვერ ამოწურება მხოლოდ ცეცხლის დამთებული მიწოდებებით და ისტორიულ პერსონაჟების გაყოცხლებით სცენაზე.

ქართულ თეატრს ჰქონდა ხელნეგებით დათრობის მომენტებიც წარსულში:

და ეს ხანა შეუქნა მას მსახიობთა იმ ბრწყინვალე პლადამ, რომელსაც მეთაურობდენ ლადო მესხიშვილი, ვასო აბაშიძე, საფაროე-აბაშიძისა, გაბუნია-ცაგარლისა, ვალ. გუნია და სხვა.

მათ გრძობათა ცეცხლი დანათეს ქართულ სცენაზე და შეუქმნეს ჩვენს თეატრს ნამდვილი თეატრალური ტრადიცია.

მაგრამ, სამწუხაროთ, ზოგი მათგანი საუკუნოთ ვანწოროდა ამ ქვეყანის, ზოგსაც კიდევ წელთა დაზიდულობის გამო აღარ შეუძლია ქართული თეატრის კერის გათბობა თავისი ხალხის და მომჯადობელი ნიჭით.

მათმა ვასულამ მებრძოლთა რიგებიდან, ერთის მხრივ, და წმინდა თეატრალურ პოზიციების უქონლობამ—მეორეს მხრივ, შექმნეს გჯერ კიდევ ფეცვებ გაუმარებულ ქართულ თეატრის კრიზისი, რომელსაც შევერგალს 1922 წელში მიღწეულ.

მაგრამ, საბედნიეროთ, ამავე წელმა ბრწყინვალეთ გადასწყვიტა ეს კრიზისი.

1922 წლის ნოემბერი („ფუნენტ ოცხუნსან“ პირველი დაღმა, ისტორიულ დატო დარჩება ქართული თეატრის ისტორიაში.

თითქოს განგებ, ქართულ თეატრს, მის უაღრეს გაქვირებისა და ტკივილულის დროს, ზედმა მოუვლინა დიდი ხნით საშობლოდან გადადევნილი და

იქ სუსხიან ჩრდილოეთში დავაეკაცებული და სახელგანთქმული ხელოვანი, რომელსაც მტკიცეთ აილო თავის ხელში ქართული თეატრის სადავე და გაბედული მოქმედებით ერთბაშად გამოიყვანა იგი თეატრალური ხელოვნების შაინა-გზაზე.

და ეს ჯადოქარი ოსტატი, ეს ლეგენდარული მხსნელი-მესისა არის კოტე მარჯანიშვილი.

კ. მარჯანიშვილში თავმოყრილია ქართული რასის უყუთიშობობისეის თვისებები.

მას, როგორც ქართველს, ახელებს სამხრეთის მზე და მუდამ სადღედოლო ქალწულივით ანთებული გულია ცის ლაქვარდო.

მისი სული ნათევ ფერებიდან არის აყინძული და მ ს მომღმარ სახით ნაზი სიმღერა ანათებს.

და მან ეს მიოი საუკეთესო თვისებები დაამგნა ქართულ თეატრს, უჩვეულო პანთა ზღვაში შეაცურა ის.

ვინ იტყვის დღეს, რომ ქართული თეატრის რენესანსი მარჯანიშვილის სახელთან არ იყოს დაკავშირებული?

მარჯანიშვილი მსოფლიო გაქანების რეცისორია და მან ერთი წლის განმავლობაში ქართული თეატრი ერთი დაკერით რამოდენიმე ათეული წლით წაწყია წინ.

რამა მარჯანიშვილის ჯადოქარ სულის სიძლიერე?

ის, როგორც დიდი ხელოვანი, მთელი თავისი არსებით გრძობას სცენის მაგეურობას და ამიტომ ყოველი მისი მიდგამა სცენისადმი გამართლებულია. მარჯანიშვილმა დაარღვია ჩვენში გაბატონებული თეატრალური ტრადიცია და რუტინა და ქართული თეატრი მსოფლიო თეატრების გზაზე დააყენა.

როგორი უნდა იყოს მომავალის თეატრი?

მომავალი თეატრის ჩანასახი უეცკვალად არის თანამედროვე (მარჯანიშვილიდან დაწყებული) ქართულ თეატრში.

ჩანასახი, ვამბობთ ჩვენ იმიტომ, რომ ესლანდელი ჩვენს თეატრი ჯერ კიდევ არ არის შალიანად ჩამოყალიბებული, ის კიდევ ძიებაშია. ქართული თეატრის გარშემო დღესაც გრძელდება კამათი.

ზოგიერთ უხებრო და უნიჭოთ დაწერილ პეცსების აეტორები გადაქვით უარყოფით თანამედროვე თეატრს და დახაკებულ და დრომოქმულ „რაც გინახავს ევლარ ნახავს“-ს და „პეპო“-ს თეატრისაყენ იშვერენ ხელს.

ზოგიერთებს კიდევ სასურველად მიანიათ თანამედროვე თეატრის სანახაობის ფარულეში ჩამოყალიბება.

ჩვენ მიუღებლათ მიგვიანია, როგორც ერთი, ისე მეორე მშებდულემა.

პირველ შემთხვევაში, ჩვენ ისევ რუტინის კაობში უნდა ჩავვდეთ და თვალი უნდა ავარიდეთ ცხოვრებას, რომელიც საშინელი სწრაფოთ მიეცნება წინ.

მეორე შემთხვევაში გამოირჯვება „მიუთქო—ხოლო“-ის ფსიქოლოგია, რომელიც ჩვენთვის მიუღებელია.

როგორც მარჯანიშვილში დაგროვილია ქართული გენია და პათოსი, ისევე ქართულ თეატრში ჩვენ გვინდა ენახოთ ქართულ რასიულ ტემპერამენტის, ნიჭის და ეგროპიულ კულტურის და ტენიკის შეზავება, შინაარსის და ფორმის სინტეზი.

საქართველო არ არის ამერიკა და ამიტომ მართო სანახაობას ჩვენ ვერ შევუვებით, მაგრამ ეხლანდელი საქართველო არ არის არც გიორგი ერისთავის, ცაგარისის და ანტონოვის საქართველო და მართო „გაყარა“, „ხანუშა“ და ასეთები ევრაეის დააკმაყოფილებს.

თეატრი ანარეკლია ცხოვრების; ის უხედაფეხუნდა მისდევდეს ცხოვრებას.

თანამედროვე ცხოვრება ყველა მისი ატრიბუტებით, სკენიურ ტენიკის უკანასკნელ მიღწევებში გადაშლილი,—აი ჩვენი თეატრის შინაარსი და მიზანი.

კოტე მარჯანიშვილს ჯერ კიდევ არ გაუშლია საცხენო თაგისი ნიჭი. ის ჯერ კიდევ მომავალშია. შეიძლება ქართული თეატრის აკადემიურობამ ხელი შეუშალოს ჩვენი თეატრის დახვეწას. მაგრამ ამას იკისრებს, ალბათ, ჩვენი თეატრის მომავალი—სათეატრო ინსტიტუტი.

იულიუს გარვინი

ახალგაზრდა მგონი გრიგოლ ცეცხლაძე

შოკოთა ნამსვრავი

მამინ გასაყლად მქონდა ჭაბუკობის საოცნებო მწვერვალები.

წინ იყვნენ დამკვრებილი მრავალ წელთა მტევნები.

დაპქროლა ხორშაკმა ქარმა და ყველა დამიჯრო. არ მალისა რთველი, არ დამანება მწვერვალზე ასელა.

დღეს ვავლილია ჭაბუკობა.. მკერდი ჩაქცეული... თვალები გაქრიატებული... გრძობა ვალეღობებული... მწვერვალები მიუღწეველი.. ცრემლიანი ფეჭობები გზადაკარგულ დაქროლი წეროვანიით დღვარფატებენ მოგონების ვეღებზე...

იქ შეგყვავილებად გადაშლილია მოუხენიარი კიხებები: რისთვის და რად? რატომ არ ვისარგებულ ვაზაფულო ჩემი სიციცხლისა... რად მოვექცე ამ ტრალ ბანდში?.. წინ იღარ არის გზა... აღარსად სჩანან მწვერვალები..

გაპქრა ავღლიაფერი და სტირის გოლი, სტირის... ადრევე, როცა მგზნებარე ვიყავი და თვალმეგებულ ვაზაფულო ჩემი სიციცხლისა... რად მოვექცე ამ ტრალ ბანდში?.. წინ იღარ არის გზა... აღარსად სჩანან მწვერვალები..

ახლა ჩამეფშოქვა გული და დაპქარვა სიციცხლემ თავისი ღირებულება... მე უყვე ვიყუებენ წარლისისაკენ... ნატრობ გამოჩნდეს უღობივლი ბედლისწერა და გამაქქავს.

სიბერის მიკოტი კი ამკვიტებია და ჩამსინებეს:

უჟან ტყელად იყურები... გათავებულია ყოველივე ნატერა... კიდევ არის უკანასკნელი ბილიკი, რომელიც მიეწართება განქრობის უფსკრულებისკენ და უნდა მიჰყვე მას, გინდა, თუ არა.

ახ, ყველა ბილიკები მისი მიმართება... ყველა სულდამებული უნდა მიადგეს ამ უფსკრულს და მიინიც შესწარია...

დ. თურდოსპირელი

კოეზიის ახალ გზაზე

„შაირობა პირველადვე.

სიბრძნისა ერთი დარკი“.

მე არ ვიცი, ვის ეკუთვნის „ვეფხისტყაოსანი“-ს წინასიტყვაობა.

ვიცი მხოლოდ, რომ მისი ბეგრი სტრიქონი ღირსია შოთას კალმისა.

„შაირობა და სიბრძნე,—დიდებული, უკვდავი შეთავსება!“

პოეზიას თან უნდა ახლდეს უსათუთო სიბრძნე, აზრი. რაც უფრო ჩასწვდება ეს აზრი ადამიანის გულის სიღრმეს, რაც უფრო მზაფარად გამოჰხატავს ის ეპოქის კვივლს, ეპოქის მისწრაფებას, მით უფრო ღაღია.

მაგრამ პოეზიის აზრს სამკაული სჭირდება. სამკაულსა და აზრს შორის სრული შეხამება უნდა არსებობდეს.

ყოველ დღოს თავისი აზრი აქვს, თავისი სამკაული.

პოეტის ნიჭი სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ თანამედროვეობას ან მომავალს გამოუჩნახოს თავისი აზრი და თავისი ფიქრი.

პოეზია ძიებაა აზრისა და ფერებისა, რომელთა ერთგვარი შეწყობა ჰქვინს სიღამაჯეს.

ეს გზა ძიებისა მეტად ვიწროა, მახედ შედგომა ამის გამო—მეტად სახფათო. ის თავისებური ბეჭვის ხილია, რომელზედ გასვლის მსურველიც უანრავია, მაგრამ უმზაფელსობა კუპრის ტბაში ცვივა.

მიუხედავად ამისა ეს გზა ერთადერთია და მას ვერ ასცდება პოეზია, თუ მას არ უნდა, რომ უსახელოდ ჩაქრეს, ჩინიაცრის ერთ ალაგას.

ეს ბეწვის ხიდი აუცილებელია ყოველი პოეტისათვის.

თანამედროვე ქართული პოეზია ახალის ძიებით ხასიათდება. ძიება ახალი შინაარსის, ძიება ახალი ფორმის, ძიება ახალი რიტმის, ახალი მეტრის, ახალი რითმისა, ძიება ლექსის ახალი მუსიკისა, ძიება ახალი სიტყვისა, სიტყვის ახალი შინაარსისა. — აი თანამედროვე ქართული პოეზია.

ეს ძიება თან შემოიტანა ჩვენს პოეზიაში მუშათა კლასმა. ევდოშვილი, ვარლ. რუხაძე, — იმ „მძიებელი“ პოეტები. ეს ძიება გააღრმავეს სხვა გზით და სხვა სახით გრიშავილმა, აბაშელმა, ქუჩიშვილმა.

სიმბოლისტების შემოჭრა ჩვენს პოეზიაში „ცისფერი ყანწები“-თ მძლავრი ტალღა იყო ახალის ძიებისა.

ამ ტალღამ გადალახა ბეჭეტი რამ ძველი. „ცისფერმა ყანწებმა“-მა შექმნეს თავისი ესთეტიკა და შეურჩერებლად ჰქმნიან ახალ ფორმებს. თუმცა მათი ესთეტიკა მიუღებელია, მაგრამ სწორედ მათი ძიება მეტისმეტად ნაყოფიერი აღმოჩნდა. „ცისფერი ყანწები“-თ იწყება გარდატეხა ჩვენი პოეზიის გაჯავრებულზე, იწყება ახალი ფურცელი ჩვენი პოეზიის მატთანში. როგორც ლიტერატურული ძმობა, „ცისფერი ყანწები“- იშვიათია ჩვენს მწერლოაში, მაგრამ ამაზე სხვა დროს და სხვა ალაგას.

გრიგოლ ცეცხლაძემ მძიებელი პოეტიკა. ის ეძებს მართო პოეტის სახელს კი არა, ახალ გზებზე, მიაღწევს თავის მიზანს პოეტი და გამარჯვებული გამოვი?

მომაველი დაგვიანებებს. ერთი რამ კი ცხადია ახლა: ცეცხლაძე შედგა ბეწვის ხიდზე გაბედულად, გამოცდილი კალმოსანის გულდასმედიანობით და მისი შემოქმედება იძლევა ნიშნებს, რომ პოეტი გადვიდოს ამ ხიდს და კუბრის ტბაში არ ჩაიძირება.

როდესაც გაითვალისწინებთ დღევანდელ ვითარებას, პოეტის ყველა ერთ დიდ დისონანსად გეჩვენებათ.

კომუნიზმი და „პოეტის ყველა“ რა არის მათ შორის საერთო? მაგრამ ამ მხრივც პოეტის წიგნი დროულია. თანამედროვე კომუნიზმი უარყოფდა ძველი წყობილებისა და ახალი აღმშენებლობის დაწყება.

პოეტის ყველა უარყოფდა ძველი გზებისა და ახალის ძიება. ვერ ვიტყვი, რომ შინაარსის მხრივ ცეცხლაძე რომელიმე სკოლას გამოხატავდეს. აქ არის რეალიზმიც, სიმბოლიზმიც, ფსუქოლიზმიც; დალაგებული, ლოგიური და აწყობილი აზროვნება და აზიოგობილი „ერეკლე“-თეკლე“-ობა: თვისებურობა, ძლიერი გაქანება, გამბედაობა ეტყობა პოეტს ლექსის მეტრასა და რიტმში. აქ ცეცხლაძე იძლევა ძველი საზღვრების სრულ გადალახვას.

— შორს ძველი და დახვეწებული, დაობებული მოიხატა ახალი, ახალი სინაყვირით, ახალი სურნელებით საესქ.

ცეცხლაძე უსათუოდ იძლევა ამ ახალს, მაგრამ ზოგან იმის ახალში პოეზიის სურნელება კი არ არის, არამედ უბრალო დღიური ან უბის წიგნში მოსაგონებლად ჩაწერილი შეგრძნებები.

არის ახალი რითმები, მაგრამ ზოგჯერ ამ რითმებს იქით დაარაუდებია. აიღეთ თუნდა მისი პირველი ლექსი:

ჩვენი მსახიობნი

ელენე დონაური.

„ატმოსფერო იყო ატმის ფერი. პეპელა გაეკიდა პროპულსორს. მე ვიდექი, როგორც აპოლონი... და ასე ბოლომდე. აქ მოცემულია რითმა, ასონანსი, მაგრამ პოეზია არ არის, არამედ რითმიტული ვარჯიშობა.

ცეცხლაძის დამახასიათებელი თვისებებია თავისებური ირონია, ზოგჯერ პოემორით შეკავშირებული. ასეთია: „სიმბოლიზმი ლექსი“, „განუწყვეტელი ტრესტი“, „რას მუხუბნება გული მე გრიგოლ ცეცხლაძეს“, „ნაძალადევი ლექსი“ და სხვ.

შესანიშნავია „გაქანებული მონუმენტი“, როგორც თავისებური გამოსახვა რეგოლოუციის სტიქისა.

„შორს დინჯი სიფრთხილ!“

ამ უბრალო სამ სიტყვებში სრული ფილოსოფია რეგოლოუციისა და ვინც ამას ვერ შეითვისებს, ის მუდამ დამარცხებული რჩება.

სისხლიან ყვირიაში რეგოლოუციის მთელი აფეთქება მოსჩანს.

მომაზღავია გრძნობის სინაზით „ირმები ქალწულის სინაზში“, კონტად გამოკვეთილია „ლოთის სონეტი“, „ლამის მორევი“ და „ლობრიდი დანდები“.

ჩემთვის ერთი რამ არის გამორაკვეული: პოეტის სიმძლავრე ირონიაში არის და თუ ამ გზით გაემართა მისი შემოქმედება, ჩვენი ხელოვნების ახალს ცაზედ უსათუოდ შემოაზნავს თავის რკალს.

ივ. ვაშაბერილი.

მუშა-მწერალთა გამათავარი

მუშა-მწერალი

მალე 40 წ. შესრულდება, რაც საქართველოს მუშა-მწერალთა მამამთავარმა, ნაყემებმა გლეხმა ხელსაწილმა, სრულად პროლეტარატმა იოსებ დადიან-შვილმა თვლი დახუტა თელავში.

ეს ის მწერალია, რომელმაც სხვა მრავალ მარგალიტთა შორის, დაამღერა:

„რამ დავაგრო, შე ობერო,
ღარიბების ბედის წყარო,
ამოღუდლი, რომ ქვეყანა
ერთნაირად გააბარო.“

მე გულს მწვავს /ს ქვეყანა
ორნაირად გაყოფილი:
მედიან ჩაგრულს უღვივოდ სტრაჯავის
თავის ბედით ცნაყოფილი.

ამ მწერალს მოჰყვა მთელი რიგი მუშა-მწერალთა, რომელთაც არაუღვალური ხელთნაწერი ჟურნალებში კი გაიჩინეს, იგივე დაეითავაშვილი იყო ერთი მესვეურთაგანი ჩვენში არაუღვალური ბეჭდვითი სიტყვის ჩასახებისა და მუშა-ხელოსანთა წრეების შემქმნელი, მათში წერა-კითხვის გამავრცელებელი, გლეხთა გათვითცნობიერების მოტივებული.

დღეს გამოლოცებულმა მშობელმა ხალხმა, მუშა-გლეხებმა თვისი ვალი უნდა მოიხადონ ამ მწერლის წინაშე: გამოსცენ მთელი მისი ნაწერები და მისი ძეგლით შეამკონ ტუ ერთ-ერთი ბაღი.

ამაზე ზრუნვას ამ თავივე უნდა შეუდგნენ, ყველა ისინი, ვისთვისაც ძვირფასია საქართველოს მუშა-გლეხთა წინსვლა, ათეი მოქმედება.

დაე, ჩვენმა გლეხმა და მუშამ დაინახოს თვისი საშობიანი გამოსული მუშა-მგონის ძეგლი და მასზე მითითებით აღზარდოს თვისი მომავალი თაობა.

იოსებ იმედაშვილი.

ტ რ ა მ ი შ ვ ი ლ ი .

სიყვარულის სწავლართ'ს

მისამე მოძიება.*

სტენა წარმოადგენს სისაღილო ოთახს.

(ფარდის ახლოს სტენა ცალიერია. სულ მცირე პაუზის შემდეგ, შუა კარიდან შემოდის საღილო. ხალხი ბუთიოდ თქუშო უკირავს, რომელთაც შუაფში შეაწყობს. მოთლით მზის გაღმობდებს ექიდან, მერე ფოთილიად შეადგენ მარცხნივ კარებს).

სალ. გინიავს, შვილო? (პირველს გადასწერს, რაკი პასუხს ეერ მიღებს, იმავე სიფრთხილით მიზხურავს კარს).

მერ. (შემოდის სეგარეო ტანისამოსში გამოწყობილი, ზემოდან ბრეზენტის მწვანე პალტო აცვია, ფეხებზე შავი გახუნებული ფეხსაცმელები და ხელში ტყავის საწივანი).

სალ. ასე მალე, ქალბატონო!.. დღეს რამდენი გეკვეთილი გქონდა?

მერ. (საწივნის სასაღილო მკვიდაზე დადებს), ორი... უნდა ყოფილიყო სამი.

სალ. მიზეზი?
მერ. გერმანული ენის მასწავლებელი გამხდარა ავად (შუბლზე მიიდეს ხელს).

სალ. შეუძლიათ ხომ არა ხარ?
მერ. ცოტათი, მაგრამ არაფერია, გაივლის.

*) იხ. „თეატრი და ცხოვრება“ № 2, 1924 წ.

სალ. დღის წინ მოხტუნავე კვიცუნასა მუდამ ასე მოუვა. სულ ამ წიგნებს ჩასჩინებ, მიკვირს რატომ უარესი არ მოგივა!

მერ. წიგნები რა შუაშია, შეხედე ჩემს უძირო ფეხსაცმელებს, გავცივდი, იცი მებო, დღეს დილით როცა ფეხსაცმელს ეიკეცებდი, მოულოდნელად წამომადგა თავს ძია ედიშერი და ახლის ყიდვას შემპირდა.

სალ. როგორ იქნება, გიორგის ეყენება.

მერ. დეიდა როგორ არის?

სალ. დღეს უკეთ გამოიყურება, აშკარაა გზაში გაცივდა.

მერ. ეახტანევი?

სალ. მელანია მოიტაცა, ცოტა ხნის შემდეგ გადახვალ და მოივან.

მერ. ძალიან ქაგავი. მართლა ბები, მე ხომ უნდა ამეწერა შენთვის ჩვენების შეხვედრა.

სალ. აბა, აბა!

მერ. ახალი შეზინდება იყო ის იყო მოვრჩხი გეკვეთილებს, უეცრივ ჩვენს კარებთან ეტლი გაჩერდა და ზარიც დაირეკა. გავედი და ისინი კი იცვნენ, სიხარულისაგან სულ დამაგიწყდა, რომ დეიდასთან წახუტებული ვიყავი, ვეცი და გულთანად ჩაკოცენ ორავინი. ედიშერს მმინარე ვახტანგი ჩამოვართვი და მეეტლეს დახმარებით ბარგიც ამოვჭიდეთ; ცოტა

ჩ ა ნ გ ი

ბაბილია

კასტორალი

კოკი ებრაელიძე.

სანდრო შანთიაშვილი

ენებითა გქონდა აღსაქმ გული.
 მოგაჩვენებდა ფერია-ქაღვსს:
 სული სხივებდა ამონთებული
 გავინათებდა, მკოსანო, თვალებს!
 როცა მახვილი კარგად მიჭრიდა,
 მნახე და მიცან შენ თანასწორი...
 კარგად ებრძოდი, რად გავიკვირდა? —
 ჩვენ ჰერეთიდან ვიყავით ორი.

შენ გაიარე მიწა და მყარი,
 არა სწერიდა არსად რუკაზე
 ძიებდას თუ აქვს სადმე სახელგირი
 და... ამხსრევ სევდას წისკელი-რუ-ქვაზე...

შალვა ჯამბერძე.

ჩემი ილუზია

მე ანგელოს ვლტუელოზ წმიდა გულის ტარებით,
 მსურს მეგობარს გავანდო ჩემი ილუზია:—
 ოცნებასთან არ ვყოფი შიშით და მოკრძალებით,
 ცხოვრების ფერიებში ბევრი რამ იმალება...
 გადაფურცლავ ბედსა და დაქანებულ იმედებს,
 ხოდათან დღეებზე მოვლუ ვარ ვიარო.
 ეს ცხოვრება სხვისათვის აუღბად მიეცე გამიმეტებს,
 და სიცოცხლე გახდება ჩემთვის საშელოიაროთ.
 ყველაფერი გაიფიქროს, მხოლოდ ქარის ტირილი
 ტკბილ ოცნებებს გააოლავებს ბალდახნის ტარებით:
 ამ წამებით გაქრება სამუდამო სურვილი
 და სანთლებზე დასცევა ცოდვა მიუტავები.

ხნის შემდეგ ძია გიორგიც მოვიდა. როცა
 მოსვლა ეახარე, ოდნავ შეკრთა, პირი მომა-
 რიდა და ისე უჩუმრად შემოვივლით აქ. ორი-
 ვეს მოკრძალებით მივსალბა, დეიდას კი ხელ-
 ზეც ეამბორა. მცირე კითხვა-პასუხის შემდეგ,
 შენც მოხვედი, მის მერე რამდენიც არ ვეცა-
 დე, მის სახეზე სასიკეთო ცვლილება ვერა
 ენახე, ისევ პირქუშად გამოიყურება, ათმა
 დღეს დაღლით ბიჭუქას ოდნავ გაუღიმა და
 ლოყაზე ხელი მიუტაკუნა. ეხლა ერთი მელ-
 გარი ნაბიჯიც და...

სალ. შერიგებაზე ამბობ?

მერ. მაშა. ან ბრტავი მაგ ბედნიერ დღეს მოგეს-
წერბოდე.

სალ. რას ამბობს, განა ვეიქვება? ეს იმედი, რომ
არ მასულდგმულეხდა, რალათ მინდა თავი
კოცხალი. არაფერია, გული მიგრძნობს, რომ
ჩვენს იარებს ყოფლის შემძლე ედიშერი მო-
ა-შუშებს.

მერ. რა იშვიათი კაცია, რა იშვიათი!

სალ. ამა ჩქარა რაც გითხარი! (უეცრივ) ახ, რა
უტვინო ვარ. იქ იმდენი საქმეა, მე კი
აქ ლოკინი გავშალე. ამა წადი, ტანისამოსი
გამოიკვალე და ჩემთან სამზარეულოში მოდი,
ყავას გავიკვებებ, ფრთხილად შედი, არ გა-
აღვიძო. ამა, რაც გითხარი—ჩქარა! (მოდის)

შემოდგომა, სტირის ნიავი
 და სედიანად ასალბურდა
 ჰე, როგორ სწრაფად დასქენა ქლიავი
 და ნორჩი მთავარე შორს გადაცურდა...
 მოდის ციება კეთილი სახით,
 ჩვენი სოფლების სტუმარი ძველი,
 სოფლებმა ბევრი წამება ნახა,
 ბევრი ცრემლები და ბრძოლის ევლი...
 ეხლა ჩვენ ველით ზაეს და მშვილობას,
 რომ მეფითინით ფარია, ნოხები,—
 მაგრამ შეხედით ამ წყაღილობას,
 დაგვიხარო თხები, ხარი, ძროხები ..
 წვიმს! სედიანად მღერის საღლაც ძაღლი,
 გადაუარა სახლის თავს ყანჩამ,
 ნამდვილათ ღირდა ოცი მაჯაღლი,
 ამაღად ღორი ტყეში რომ დაჩრა.
 რა უნდა ნეტავ, მეგლი რომ სტირის,
 შემოირბინა მთელი უბანი,
 ევლარ იზოვა მან ტყავი ვირის,
 ან ჰკავი ცხენის ხორცი მსუქანი?
 ლანჩუთი, წყაღილობა.

ბ. პელაშვილი.

მოდოლინო

ცრემლებით არ ვსტირი მწუხარე ღამეში,
 არც ვგლოვობ წარსულ დღეთ სიამით საგონარს,
 მიუცვები მწველ ფიქრებს ღამის სინამეში,
 და ვეძებ დიდ ამბებს ტკბილად ვასაგონარს...

თუ ენახე ღილის მზე შორეულ მხარეში,
 სხივები მეტყვიან მოძალის იმედებს,
 და ღამე რომ წავა ცოდვა-სიმწარეში
 მე ისევ რიტყვი დამატკობს... — მიმდებს...

და შერქრდება შუა კარებში. ხარი. შემოდის
 გიორგი, მეროი კი მარჯვნივ წავა).

სალ. რას ნიშნავს ამ დროს მოსვლა?

გიორ. იმას, რომ ამ ბოლო დროს მეტად გულმა-
ვიწყი შევიქენი. (შედის სიჭკარით მარჯვნივ).

სალ. (წაჰყვება და ღია კარებიდან იქიჩრება მა-
რჯვნივ ოთახში).

გიორ. (გამოდის წიფინი წიფინი ხელში, თან გამო-
ილაპარაკებს) აი ეს წიფინი დამრჩენია.

სალ. მერე და შენ რათ იწუხებდი ოთახს, ერთ-ერთ
მოსამსახურე გამოგეჯახავა.

გიორ. უჩემოდ ვერ მიაგნებდი (საათს დახებდას)
ოცი წუთი კიდევ დამრჩენია აბა დედა, თუ
შხადა გაქვს, ბარემ ერთი ჭიჭა ყავაც დამა-
ლევინე.

სალ. ეხლავე შეილო, ეხლავე (გადის შუა კარებში).

გიორ. (პაპიროსს მოსწევს და ერთს გაივლ-გამო-
ივლის).

ელბ. (გამოდის მარცხნივ ოთახიდან).

გიორ. (რა შენიშნავს იმას, უეცრად შედგება) აა! ამ-
დგარხარ კიდევ!

ელბ. რათა ხანია.

გიორ. თავის ტყვილი?

ელბ. სულ გამიარა.

გიორ. სიანს ურგვა პირამიდონს, შენ კი უარობდი.
ელბ. (ჯდება).

იმერელი ქალი.

შითომ ხუბრობა

იმერელი ტფილისში.

გ მ ღ ე ბ ა

ძმავ-მეგობარო, ლანდათ ვიქეცი, თითქოს ვკრწნობ .იოდეც ვიყო უსულო; ჩალა არ შემეწეეს, ამ დაჩაგრულ გულს მცირე სურვილი რამ აფსრულო.

ტანჯვა-ვაებით დასუსტებულ დავდივარ უგზოდ, უმწეო ობლად ძალმა რომ სადმე შემომიყუევოს, გადაიქცევი ნაცარას ფთოლად.

შინაურები დაძაყვედრებენ: „მიდექ-მიდექი, რა გემართება!“ და ჩემი ჩონჩხიც მოთმინებითა კუთხიდან-კუთხით მივსვენება.

როდესაც ჩამთვლემს, მომჩვენება ვითომ ჩემთან ხარ... კიდევ მოხველი, გამოივლიტებ, მაგრამ ამაოდ: ჰაერში მრჩება გაწვდილი ხელი.

არ გახსოვს განა, რომ კირში მყოფსა მნახავდი ხოლმე, შემომხებდი: „მზნედ იყავ დაო!“ და მომავალსა ვიშ რა თილისმით მიფერადებდი.

ოჰ, ის ტბელი ხმა ეხლაც ჩამძახის, მაგრამ ღღეს იგი გულს ვეღარ სწედება, ერთი წუთითა იფუთქებს საღლაც, და ობლად იქვე ჩაიფურფლებს!..

ჩამეველი თფლისში რაცხა მიწის თაობაზე. ააშენავე ლმერთმა ქე დამბორუნეს რაცხა ორი კვა-ლი მიწა მქონდა. ვიფურქე ამ გახაიგებულ გულზე ჩემ დედაკაცს და ბაღნებს წოულბმ რაცხა-სტევა. შევედი ერთ ღუქანში დღორკოი ულიცაზე. პაპი-როზის ქალღღიფი ჩლუქებში რა მთხოვეს იცი?!

ჩერვინიცი...

შევედი ფართლის ღუქანში და ორი საპერან-გე რა ღირს იციო?!

ორი ჩერვინიციო...

ჩვენებური პიტნავა ყოფილა აქანა, გრეტო-რაკია ქონია, შევედი, ვკაშე სადილო, რემიილი სადილი კი იყო ღმერთს წინაშე, მარა რა გამამარ-თვეს იცი?!

ნახებვარ ჩერვინიცი.

ქუთაისში რომ ვარ, ასე გგონია სათათრეთში ვარ-თქვა: სადაც უნდა მიხვიდე რამეს საყილათ, ყველგან ღირსს გთხოვენ. აქანა ჩამეველი თფლისში და რა ვიცი, სადაც შევედი ყველგან ჩერვინიცი.

ჩქარა გოულდები გზას, თვარა რკინის გზაც გახდება შე ვიცი

ბუთი ჩერვინიცი.

ვახო ბალანჩივაძე.

სალ. (საჩქაროდ შემოიტანს რძიან ყავას და ფრან-გულო ბუღის სანიოდ ნაჭერს და მაგიდაზე დაუდებს). იქნება შენც ინებო შეილო?

ელა. არა, დედა, არ მიწდა.

გიორ. (შეექცევა ყავას და თანაც ლაპარაკობს) სხვა, ბიჭო სად არის?

სალ. დღესაც მელანამ მოგვტაცა. (ჩამოაჯდება).

გიორ. ახ, რა სასტიკია ქალბატონი მელანო, რა სასტიკი! ლამის სულ მისიკუთხობს ჩემი ვაე-კაცი. ასეა თუ ისე, მეზობლობაში დიდით მი-ღებულ კაცია. (ისმის ზარის ხმა, მერიკო გაიბრუნს დერფანით კარების გასაღებათ).

სალ. ალბათ ელიშგია.

შერ. (გამოჩნდება დერფანში, მერიკო კი მიდის მარჯვნივ).

გიორ. (იძის დანახვაზე უეცრივ ელზიდას ვადა-ხედავს).

ელა. (თავისთვის) ბელო ჩემო, მაკმარე ტანჯეა!

სალ. როგორ გაბედა?

გიორ. დინჯათ დედა! თუ შეიძლებოდას მარტონი დავტოვე. იმის მოშორება არც ისე ადვილია.

სალ. (ვალის).

შერ. (შემოდის შუა კარებში და მოკრძალებით) ბა-ტონებო, მპატოეთ ღვთის გულსათვის, თუ ამ უკაიდელ შემოპირით დაეარღვიე მყურდროე-ბა თქვენი.

გიორ. ვაკეთილზე მიმტკარება, თუ შეიძლებოდას მოკლდ და სხარტულად.

შერ. სიამოვნებით, სიამოვნებით. როგორც მოგებ-სენებთ ამ სამი თვის წინად, ამ ოჯახის ზღუ-ღეთა შორის ელიშგო მამრამემ გამათხა და თქვენს თვალში სახელიც გამიტეხა (ეკლიბ-ს). ამას მოჰკვა თქვენი დროებით სოფელში წაბ-რძანება, რითაც წამერთვა ყოველგვარი საშუა-ლება აღმედგინა უსამართლოდ შეხლებული სა-ხელი. წყითლი მოგწერეთ, პასუხი არ მაღორ-სეთ; ეხლა რა კი ორივეს ერთად გხედავთ, ნება მომეცით მოველაპარაკოთ. ამასთან ისიც უნდა გაუწყოთ, რომ ამ დღეებში საზღვარგა-რედ მივმეგზავრები და არაა სასურველი ბატრე-ბათ დაეშორდით ერთმანეთს.

გიორ. (ცოლზე) ამისი რა მოგახსენით და პირადათ მე თქვენთან, მას შემდეგ რაც ვაგვიცანით, არა მაქვს-რა სალაპარაკო. — ვერ ვამიგია რაში დავჭირდეთ ეს ახაიგებული ბოდიში, მაშინ, როცა ჩადნილი თქვენივე რწმენის ბუნებრივი შედეგია.

ელა. სათქმელი რამ არც მე მაქვს თქვენთან, ვარ-და იმისა, რომ რაკი საზღვარგარეთ მიბრძან-დებით, ეცადეთ იქ ზნეობა გიფიქსოთ თო-რემ ადამიანს სრულსაყოფოდ აღ არ ემარა მარტო ნიჭი და განათლება.

ლიუბა — „უკანასკნელი“ გორკისა.

ელე ანდრონიკაშვილი

სხვადასხვა როლში (მისი საღამოს გამო იანვრის-20-ს რუს ლის თეატრში)

ელიახბედ — „სინათლე“ II ნაწ. ი. გიდეკანიშვილისა.

შერ. (ოღნდ ირონიით) დარიგებისათვის გმადლობთ.

ელა. (შეკარად) მიზრძანდით ბატონო, ჩვენს შორის ყოველივე წაიშალა. გაფთხილებთ არსად და არას დროს ცხოვრების გზაზე არ შემხვედით. (გადის მარცხნივ)

შერ. კიდევ და კიდევ დიდი ბოდიში ბატონეკო. (თავს უკრავს და გადის).

გიორ. (პაპიროსს მოუქიდეძს, ალღევებული, აიღებს მაგიდიდან ქუდსა და წიგნს და შუა კარებიდან გადის).

ელა. (გამოდის მარცხნივ ოთახიდან და გადის შუა კარებში. დიარეკება ზარი, წუთის შემდეგ მოისმის ორი მამაკაცის წეღი სიცილი. შემოდის ედიშერი და ვალიკო ელვაკე. ედიშერს ხელში ფაქიზად გამოხვეცილი ნივთი უჭირავს, სასადილო მაგიდაზე შემოსდებს).

ვალ. უნდა გამოგიტყდე, რომ ასე გულიანად ორი წელია არ მიციხია... მოჩრჩი?..

ელიშ. მოიცა, ყოველივე ამას სირისკუდათ მივაყოლოთ შესაფერი ანეკდოტი მოლას ცხოვრებიდან.

ვალ. ჯანი გავარდნია, სთქვი!

ელიშ. შებინდებისას, შემთი დატვირთულ ვირს მოპაკეტებ მოლა. ვირი ზანტად ჩიოზლანზენა, რასაც მოთმინებიდან გამოჰყავს პატრონი; რომ ვერა გააწყურა, აიღო და ერთს ალგავს ნი-

შალური ამოსცხო. ამ ოპერაციის შემდეგ, ისეთი სისწრაფით გაქანდა დიდურა, რომ მოლას მუცელი ჩააწყდა და მინც ვერ დაეწია. მაშინ თვითონაც წაიკხო ნიშალური და გატეხსლა. ესლა ვირი დარჩა უკან — შეტად გაბრაზებულმა თავის სახლს ჩაუბრინა და გადასძახა ცოლს: „ღელაკო, ნიშალური წაეციხე და რადგან არ ვიცი სად ან როდის გაჭერდები, ვირი შენ თვითონ გადმოტვირთე და დააბინავე კიდეცო“.

ვალ. (ხმა დაბლა იცინის) სწორედ რომ ზედგამოკრილია იმ ამბავზე.

ელიშ. (პაპიროსით უმასპინძლებდა და თითონაც სწევს) ძალიან გამახარა შენმა ნახვამ, ჩემო ვალიკო, მერწმუნე დღეს უნდა გწვევდით უთუოდ. იცი, მე სოფელშივე მომივიდა აზრად შენი ამ ოჯახთან დაახლოვება, ყოველივე სიკეთით და სიმპატიით სავსე ხალხია. ვიცი ძლიერ შეეთვისებით ერთმანეთს.

ვალ. სიამონებით, თუ კი გვიკადრებენ, რა უდგავს წინა. მართლა, ედიშერი, ამ ერეკლეძის რაღაც ძალზე აქებენ და არ ვიცი კი რამდენათ მართალია.

ელიშ. მართალზე მართალი. ნიჭიერი პედაგოგ-მეცნიერი და ჩვენი მოზარდი თაობის სულის მესაიდუმლე.

ფატა — 1001 ცვირება ქალისა.

თამრო — „გლახის ნაამბობი“ ილ. ქაჭავაძისა.

ვალ. ვისცა რჩევა ვკითხე, ყველამ აქეთვე მომასწავლა.

ელიშ. ამაში შენ მაღელ დარწმუნდები. სალამოს, რომ მოვალ, იმასაც მოვიყვან. ვიმეორებ კერძო გაკვეთილებზე ამ პოლოდროს ხელი აიღო, მაგრამ ჩემი ხაფრისთვის აიყვანს შენს ბიჭუნას. მით უმეტეს მეშვიდე კლასელი ყოფილა... მაშ ალბარ ხუმრობ და ისევე შეიტკებ მუსიკა? პო.

ვალ. კოჩლ ბიჭო... თუმცა, რა თქმა უნდა, სერიოზული არა გამოვა რა. დაგვიანებულია! (ახედა და ხედავს) მე რომ შენს ჩაცმულობას ვუყურებ, ძძობი, გული მეუღუტება, სჩანს, ძალზე გაგვირეგია. წავითაქი განა ცხოვრებამ?!

ვალ. წაშითაქი კი არა, — ლაზათიანად მიმზეგვა!

ელიშ. არაფერი. მერწმუნე ეს წაოქება ჩვენ ყველას და, მით უმეტეს, შენისთანა მგოცნებებს საკმაოდ გამოაფხიზლებს. აბა, ეხლა ანიკოზე მიამბე რამე...

ვალ. რა ქნას საწყალმა, ისიც ჩემხავით ჩამოლდა.

ელიშ. ვაიმე, ჩემო ანიკო!

ვალ. თქვენები როგორ არიან?

ელიშ. გმადლობთ, ჯერ-ჯერობით არა გვიშავს რა, მოგიკითხეს ყველა.

ვალ. გავიგე, მესურნობას მიჰყო ხელი. და გულით გავიხარე.

ელიშ. (ჯიბიდან საფულეს ამოიღებს, გახსნის, ფულს ამოიღებს და აძლევს) აბა, დაიჭი, ჯერ-ჯერობით ეს, ფუტისაც გამოგიგზავნი.

ვალ. არავითარ შემთხვევაში!

ელიშ. თუ არ ავიღა, იკოდე, ფესს ალარ შემოვდგამ შენს ოჯახში...

ვალ. კარგი, რახან აბრე დამემუჭრე, რა გავწყობა ავიღებ, მაგრამ...

ელიშ. ხმა, კირიტი!

ვალ. კარგი, კარგი. მაშ ეხლა წავალ და ცოლ-შვილს ვახარებ შენს მოსვლას.

ელა. (შემოდის მარცხნივ კარებიდან და იქვე შედგება).

ელიშ. ვალიკო, მოდი გავაცნო ჩემი შვილების ნათელია ელბიდა ერეკლიძისა. (ელბიდას ვალიკოზე მიუთითებს) ჩემი ძველი მეგობარი, ამ თავმად გაკოტრებული ბურჭუაძე, ფარმაციის მაგისტრი და ვითომ პიანისტი, ვალიკო ელვაძე. (ვალიკო ხელზე ეამბორება ელბიდას) ახირებული ვინმეა, ამის შესახებ ბევრ რასმეს გიამბობთ და ბევრსაც გაცილებთ. ეს ის ვაგბატონია, ვინც ოდესღაც მუსიკა ფარმაციას ანაცვალა. ამ ხელობამ აფთიაქი შესძინა. ცოტა რომ წამოსუქდა, მიუმატა კოჰწია სახლი, პაწია ეზო-ბაღით, მაგრამ უეცრივ დაჰპროლა ცხოვრების გრივალმა და გახდა ყარობი. ამ

ელო ანდრონიკაშვილის ს ლაშოს გეო

1903 წ. უკვე ტფილისშია, ავტალის აუღატორიაში — სახალხო თეატრში. 1903—1904 წ. კავკავში მო-

ელო ანდრონიკაშვილი თითქმის 25 წ, რაც ქართულ სცენას ემსახურება.

სასცენო ასპარეზზე პირველად გამოვიდა 1898 წ. ს. წრომში (ქართ.) ნინო დავითაშვილთან ერთად. მან 13—14 წლისანი იქნებოდნენ. დასდგეს „ჯერ დაიხიციან, მერე იქორწინეს“, სცენის მივებობას უწევდა საოჯახო ტახტი, დარბაზად კი ჩარდახი გამოიყენეს.

1898—1900 წ. ელო თავის სამშობლო სოფ. კარდანახში ეწევა სასცენო მოღვაწეობას. 1900—

ღეაწეობს, ქართული სკოლის მასწავლებლად და მსახიობად. 1905 პარიზს მიემგზავრება სწავლის შესავსებად. 1907 წ. პირველად გამოდის სახაზინო თეატრში, როგორც ქართული დასის მსახიობი.

მას მერე ელო ანდრონიკაშვილი არ მოსცილებია ქართულ სცენას. ის უმთავრესად დაბა-ქალაქში ტრაილებდა და ერთი უმთავრესი ძალთაგანი იყო მოგზაური დასისა.

ელო ანდრონიკაშვილის ეკუთვნის პირველი აზრი და თაოსნობა საქართველოში საბავშვო თეატრის შექმნისა. მან ამ საგნის თაობაზე ვრცელი მოხსენება წარადგინა 1921 წ. „თეო“-ში და ამის შემდეგ მოიკიდა ჩვენში ფეხი საბავშვო თეატრის დაარსების აზრმა.

მასვე ეკუთვნის საცეკვაო კურსების დაარსების თაოსნობაც.

დრამატულ მწერლობაშიც შეტანილი აქვს თვისი წვლილი. სთარგმნა პისეპი: „ტიფუნი“, ლინგელისა, „ომი“ არკიმპაშვილისა, „მზის საიდუმლო“,—გვიერისა, „შვიდ ლაქა“, დასწერა მოთხრობა „გორა ბასილაშვილი“ და სს.

პირველად ელო ანდრონიკაშვილის სასცენო მოღვაწეობას გავიყვან კავკავში, სადაც ის მასწავლებლობდა 1903—4 წლებში.

იმ დროს კავკავის ქართულ სკოლასთან არსებულ სცენის გარშემო თავს იყრიდნენ საკმაოდ გულმოღიწე და უნართო აღჭურვილი სასცენო ძალები. აქ იყვენ: ელო ანდრონიკაშვილი, ელ. სოლ. გვარამაძისა (პროფ. ხახანაშვილი დაი), მელი ხიშ-

კატასტროფამ ში აგონა დაიწყებული სატრფო მესიკა, პარნაზე აცოცების მადაც გაუღვიძა და, ვით შეკვერის ქართველის ბუნებას, შიკო-რუ და იოლი შრომით, დიდი ნაყოფის მიღებას ლაშობს, მაგრამ ვერ მივაერთი, ის დრო წაიღია.

ვალ. (იციან) კარგი თუ მშა ხარ, ნუ მომსპე კაცი.

ელმ. მოხარული ვარ თქვენი გაცნობის...

ვალ. აგრილვე მეუ. ქალბატონო ელმიდა.

ელმ. (ელპიდას) ჩემი გულწრფელი განზრახვაა და-გახაზოვით თქვენ და ესენი.

ელმ. საიმიწინებოთ ვეგებები, თქვენს განზრახვას. (ალექსის) რათა სდეცხაბო, ბატონო, დამრბა-ნლით.

ვალ. უკაცრავად, უნდა გაიხალოთ, დრო ნებას არ მამაღვეს.

ელმ. რაკი ასეა, რა გაეწეობა... (ელშიურს) ვალიკო (ორივეს ხელს ართმევს და გადის).

ელმ. გიორგიმ ამას შვილი უნდა გაუწერონას მათემატიკაში. (პიჯაკის ჯიბიდან ამოიღებს შოკოლადის ლამაზ კოლოფს და ელპიდას გადს-ცემს) მიირთვიეთ შოკოლადი... დღეს მხოლოდ ეს მოვიტანეთ.

ელმ. თქვენ თუ რამე არ მომიტანეთ, ისე ხომ არ იქნება.

ელმ. კარგი ერთი. როგორ გეკითხობო! თვალები წამოგსივებით. იქნებ იტირეთ?

ელმ. დახ ვიტირე.

ელმ. ახ, როგორ მტანჯავს... არა ელპიდა, (კრემ-ლები არ გიხდებით. მუუხარება თქვენი, ისე-დაც ღრმა და ლამაზია. (თითონ ემუქრება) არ გამაჯავროთ, თორემ ვიფეთქებ და შეიძ-ლებია უშანკო სისხლიც დაიღვაროს.

ელმ. ბატონო, სულ ასე მემუქრებით, მაგრამ ერთ-ხელაც ვერა ენახე თქვენი აფეთქება.

ელიშ. ნახათ, უთუოდ ნახათ. მართლა ხუმრობა იქით იყოს და თუ ოჯახში ყოფნა თქვენზე კვლევ ცუდათ მოქმედებს, უუჯობესია ისევ უკან დაგაბრუნოთ

ელმ. ეს არ მოხდება.

ელიშ. რატომ?

ელმ. ისე, როგორც ყველაფერი, მაგის უფლებაც დაუკარგე

ელიშ. არ გაბედით ენის შემობრუნება, ნუ დივიფ-ყებთ, რომ მე ამ ოჯახის დროებითი დიკტა-ტორი ვა!

ელმ. ღმერთო ჩემო, რა კაცია...

ელიშ. დიდი კაცია, რამდენჯერ უნდა გითხრობო! დახ, ჩემო ბატონო, ასე იციან ჩვენში (პიუზა) დღეს დილით განზრახ დატოვეთ-მარტონი.

ელმ. და მით მეტად აუტანელ მღვთმარებობაში ჩა-მაყენეთ!

ელიშ. როგორ?

(დასასრული მ. შილდ ნოჰჰერი)

ზიაშვილისა, მასწავლებლები: მ. ბოცვაძე, გ. უტუჩაშვილი, არ. ავალიშვილი, ლ. მარკოზაშვილი, ნ. დ. ყაზბეგი, ფ.-ტ. მომელიძე, მხელიძე, ხაჩო-ინსპ. ბ. ვირსალაძე, თ. სარაჯიშვილი, ხელისნები: ვანო მესხიშვილი, კ. კახიანი, ექიმი მ. კალანდარიშვილი, ამ სტრიქონების დამწერი და სპ. რეჟისორებია იას. მერ. ლორთქიფანიძე. სათეატრო საქმეს, როგორც სკოლის საქმესა, სულს ჩამდგმელად ევლინებოდა იოს. შვილიძე და სკოლის გამგე პარ. გოთუა. დიდს დახმარებას უწევდა აგრეთვე მღვ. გ. ნათაძე.

ამ დროს კავკავში დიდად „ღალატით“ „არსენანა“, „ძინწი“, „სამშობლო“, „ბიბიუში“, „დილა კორწილის შემდეგ“, „ლესის ქალი გულჯაგარ“, „და-მია“, „ჯერ დაიხორცენ, მერე იქორწინეს“, „ჟუჟანას ქალი დღე სიკვდილით დასაჯებისა“, „ხანუშა“, „პეპი“ და სხვ.

წარმოდგენებს აუარებელი ხალხი ეწვრებოდა. ამ ხანებში კავკავში ყოველწლივ იმართებოდა ტრადიციული ქართული სიღამო, იანერის 14-ს, ნინოზა დღეს, რასაც დიდი ეროვნულ-კულტურული მნიშვნელობა ჰქონდა.

მთელი კავკავის საზოგადოება, ეროვნებისა და წოდების განურჩევლად, ისე აყვავდა სკოლისა და თეატრის დარბაზებს, რომ ნების არ ჩაივლებოდა. ერთხელ ამ სიღამოს დაესწრო თერგის ოლიქის უფროსიც. ეს პირი იმ დროს დიდი ვინმე ბრძანდებოდა.

დარბაზში გამართა ცეკვა. ელო ანდრონიკაშვილი იცეკვა ლეკური და ისეთი ალტაცება გამოიწვია, რომ ილქის უფროსმა იტყობა: ვინ არის ეს ბალეტის მოცეკვავე ქალი? როდესაც შეიტყო, რომ მასწავლებელი იყო, მას კი ვერ შეხებდა და სკოლის სასაოგებლად შესწავრა 100 მან.

მაგრამ ელი ანდრონიკაშვილის ცქრილა ცეკვამ უფრო ფართე და დიდ საზოგადოებაში მოიხიბვება სახელი.

ეს გახლდათ პარიზში 1908 წ. პარიზის ქართველობამ (60-დღე იყენენ) „ეა-შინგტონ პალაც“-ში გამართა დიდი ქართული საღამო.

აუარებელი საზოგადოება დაესწრო: ფრანგები, ინგლისელები, გერმანელები, რუსები და სხვ. საღამოზე მოწვეული იყო განთქმული მოცეკვავე ქალი პეტია, რომელმაც თავისი ნარნარი ცეკვით ალტაცებაში მოიყვანა საზოგადოება. უშველებელი და უმშენიერესი თაივული მიართევს. ტაშისა და ალტაცების ჟრამიშული გაისმა ძახილი:

— ანდრონიკოვა, ანდრონიკოვე!
 პეტიაპს შემდეგ ერცხენებოდა ელოს ცეკვა, მაგრამ საზოგადოება არა სცხებოდა. მაშინ ელომ, ქართულ სარტყელ-გულის პირიანი კაბით, ცქრილით ჩამოუარა დავლური და ლეკური. მის ცქრილს ფეხდაფეხ მისდევდა ქულჯაგარში გამოწვობილი, ტანადი და დინჯად მოძრაიე კოწორ ანდრონიკაშვილი. დარბაზში საოცარი სიჩქმე გამოეფდა. თითონ პეტიააც სულგანბული ცქერად გადაიტაცა.

ციკვის დასასრულს, ალტაცებულ ტაშისა და ვაშის ძახილის დროს, პეტია წამოიჭრა, მიეგება ელოს და ის მიძღვნილი თაივული მისთავაზა:

— ამ თაივულის ღირსი თქვენ უფრო ხართ. ეს მცირედონი მოგონებანი გამახსენდა ელო ანდრონიკაშვილის საღამოს გამო. რომელიც ამ დღეებში გამართება.

უფსურვებ, რომ მას კვლავაც თაივსებური მოსიყვარულობით და თავგამოდებით ემსახურის ქართულ სცენისათვის და აგრეთვე განხორციელდინოს თავისი დიდიქნის ნატერა საბავშვო თეატრის აღორძინებისა და სათანადო დონეზე დაყენებისა ჩვენში.

ნარკანი.

როგორი ხელოვნება ვჭირდება ახლა

(დასასრული. იხ. „თ. და ც.“ № 1, 1924 წ.)

10. ამის შემდეგ რა უნდა ეწოდოს ამ კულტურას, თუ არა ამ კლასის სახელი? დიად პროლეტარიატის უზიარტესობა და ისტორიული სხვაობაც, სხვათა შორის, იმაში მდგომარეობს, რომ მისი კულტურა, როგორც მთელი რამ ისტორიულ პროცესში საერთო-საკაცობრიო ხდება, რაც ასეთი როლი არც ერთს წარსულ კლასს არ ჰხდებოდა წილად.

11. ბურჟუაზიული კულტურა, როგორც მთელი არა თავის სულით, მიმართულებით, შედეგით და საერთო ხასიათით არა საერთო კაცობრიულია, არამედ ის მხოლოდ ბურჟუაზიულია. ეს არ ითქმის პროლეტარულ კულტურაზე: ის პროლეტარულიც არის და იმავე დროს საერთო კაცობრიულიც.

12. ბურჟუაზიამ არ უწოდა თავის კულტურას თავისი სახელი, არამედ მაღალი საკაცობრიო, სახალხო კულტურა ანუ „ცივილიზაცია“ დაარქვა და ეს ჩაიდინა, ცხადია, იმიტომ, რომ ამით მან დაფარა თავისი კულტურის არა კაცობრიული ხასიათი და არ გამეფიანა მისი ეიწრო კლასობრივი (ბურჟუაზიული).

13. ხოლო პროლეტარიატს დასაფარავი და მოსატყუებელი არაფერი აქვს, ვინაიდან მან კარგად იცის, რომ მისი კულტურა იმავე დროს საერთო-კაცობრიულიც არის და ამიტომ ის არც ერიდება, როგორც ამას ბურჟუაზია სჩადის, თავის კულტურას თავისი სახელი უწოდოს: მისი დევნიც ყველგან და ყველაფერში სიმართლე და სინამდვილეა: იგი ყველაფერს თავის ნამდვილ სახელს არჩევს ხოლმე.

14. რაც შეეხება პროლეტარული იდეოლოგიის შემოქმედების პროცესს ისტორიაში, უნდა ითქვას, რომ იგი ახლანდელ გარდამავალ ხანაში (პროლეტარულ-დექტატურის ხანაში) არ დაწყებულა და, ცხადია, არც დასრულდება; იგი ჯერ ისევ მონათმფლობელი საზოგადოების წიაღში დაიფყდა და მას აქეთ მომდინარეობს და დღეს ვეებერთელა მდინარედ იქცა.

15. ხელოვნებაც, როგორც კულტურის დარგი, არის ბურჟუაზიულიც და არის პროლეტარულიც და ცხადია დღეს გარდამავალ ხანაში, მსოფლიო

პროლეტარულ რევოლუციის დროს და ისიც პროლეტარულ სახელმწიფოში, საპიკთა რესპუბლიკაში ის ისეთ სახეს და დღურას მიიღებს, როგორც ამას პროლეტარიატის სახელოვნო ხელმძღვანელი ორგანიზაცია საჭიროდ დაინახავს.

16. აქ სამწუხარო და საჭმის ამრევი, ხელის შემწეული გატყობნა ისაა, რომ ხელმძღვანელის პირდაპირ როლს რამდენიმე ორგანიზაცია ესრულის, სახელდობრ: 1) „რახისნი“, 2) „სოკაროვის კულტურული“, 3) „მთავარ პოლიტგანის სამმართველო“, 4) „პროლტკულტი“ და 5) „სახანკომის მთავარი სახელოვნო საბჭო“ (ანუ კომიტეტი), რომლებიც თავისი მხრივ მხოლოდ და მხოლოდ კომპარტიის დირექტივებით და კომუნისტური პრინციპებით უნდა ხელმძღვანელობდნენ, რაც ნამდვილად არ ხდება.

17. გარდა ამისა უფლება კომპენტენციის განსახიერება და აპარატულიზმის* თავიდან აშორება მხოლოდ მაშინ შეიძლება, როცა ამ ორგანიზაციებს, სახელმწიფოში ერთი მთავარი ხელმძღვანელი ორგანო მყავს, რომელიც ერთ განსაზღვრულ სახელოვნო პოლიტიკას აწარმოებს.

ხოლო იმისთვის, რომ ეს ერთი განსაზღვრული სახელოვნო პოლიტიკა ჩვენში სისწორით გატარდეს, საჭიროა საერთო ზემოაღმწიველი დებულება პრინციპის გარდა ადგილობრივი ხასიათის პრინციპებიც გამოვარკვიოთ.

18. საქართველოში, მაგალითად, მეტად მწვავეთ დგას ენის საკითხი. საერთოდ ჩვენში კულტურის საკითხი ენა რუსულია, ხოლო მჭიდველი, მძიმენელი და მაყურებელი, ენის მხრივ სხვა და სხვანი არიან: ქართველები, სომხები, რუსები, თათრები და სხვა... თვითუფრო ამ ენის წარმოქმედებები, ცხადია, მოითხოვენ ხელოვნებას თავის ენაზე, რათა ის მათთვის მისაწვდომი გახდეს და ხელმძღვანელო სახელოვნო ორგანიზაციაც იძულებულია ამ მოთხოვნას ანგარიში გაუწიოს.

19. შემდეგ: ხელოვნებაში ენის გარდა გადაჭრული მნიშვნელობა აქვს ეროვნულ ყოფა ცხოვრებას (Евнт) და სტილით და თუ სომეხს, რუსს და ქართველს და თათარს თავ-თავისი ყოფა-ცხოვრებიდან არ უჩვენებთ ხელოვნური ნაწარმოები და მასთან ეროვნული სტილი არ დაიცავით, არამედ მხოლოდ უცხო ანახეეთ, ხელოვნებით მის ვერ დაინტერესებით და ვერც დააკმაყოფილებთ, თუნდა ეს უცხო ერის ნაწარმოები დიდად ხელოვნურიც იყოს.

20. ჩვენი ხალხი უმეტესად წვრილი წარმოების ხალხია, მსხვილი-მანქანური წარმოების სიკოლა მის ჯერ არ გაუფლია; მაშინ, როდესაც პროლეტარული კულტურა და ხელოვნება ამ მსხვილი მაშინურ წარმოების ტენზიის ხასიათიდან და ვითარებიდან გამომდინარეობს, ამ ტენზიის სულის გაუმოსახება. ამიტომ იგი ჩვენი ხალხისთვის ძნელად მისაწვდომია.

21. მთელი ჩვენი მუშაობის განსაკუთრებული ხასიათი იმაში უნდა გამოიხატოს, რომ პროლეტარული კულტურა, ხელოვნება ჩვენი ხალხისთვის

მისაწვდომი გახდეს. ყველა ამ დებულება-პირობიდან ქართულ ხელოვნების ხელმძღვანელთათვის და თვით ხელმძღვანელთათვის შეუძლებელია დასკვნა გამომდინარეობს:

ა) **გადმოვიღეთ** ქართულ ენაზე გატყობნების, ბურჟუაზიული ხელოვნებიდან მხოლოდ ის, რაც პროლეტარული კულტურისათვის, რკორც მთლიან კულტურისათვის წარსული კულტურიდან მისაღებას მივყავართ. უნდა გავიარო ბურჟუაზიულ-კულტურული კმნილება უარსაყოფა, იგი მხოლოდ ისტორიული მიუხეუქის საგანძურია და მეცნიერული კვლევებითვის მასალა.

ბ) **შევიკმნათ** ქართულ ენაზე პროლეტარული ხელოვნური დიერებულება, რომელიც ქართველი მშრომელი მისის შესაძლებელ პროლეტარულ (და არა წვრილ ბურჟუაზიულ) სულისკვეთებას გამოხატავს, მის ყოფა ცხოვრების პროლეტარულ ტენდენციას გვიჩვენებს და პოლიტიკურად გამარჯვებულის მსხვილ-მანქანურ სამრეწველო პროლეტარიატის იდეოლოგიას მატერულ ფორმებში გადმოვკვეთს.

გ) **შევისწავლით** ყველა კულტურული ერების, როგორც ძველების, ისე ახლების, როგორც ქართველის ისე გატყობნა ხალხების ხელოვნების ისტორია, თუ რა განვითარების სახეობა და საფეხურები გინელი მან კაცობრიობის ეკონომიურ-პოლიტიკური და სოციალური ცვალებადობის პროცესში დღემდე და სახელოვნო პროლეტარული კრიტიკის ბრძმედში გავატაროთ ეყენლა დღემდე შექმნილი „მიღწევაში“ და სახელოვნო ნაწარმოებში, რომ პროლეტარიატისთვის საჭირო და ვარჯისო უფროდ და ახასპიროსავა გაეაჩიოთ. **წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენ ვერც რასმე საჭიროს გადმოვიღებთ და ვერც რასმე საყურადღებო დირექტივებს შევიკმნით.**

ყოველივე, რაც ამ სამ ძირითად მოთხოვნილებას არ აკმაყოფილებს, დაუსრულებად უკუვადებულ უნდა იქმნას.

აი ამ სამი ძირითადი დებულებით უნდა ვხელოვნმდვანელობდეთ ჩვენ ჩვენი სახელოვნო არა თუ მარტო სახელოვნო, არამედ მთელი კულტურის პოლიტიკის ანუ პროგრამის გატარების საქმეში.

რაფდენ კალაძე.

„დინის“ მუსრულება

პირველ რიგში შემსრულებელთა შორის უნდა დაეყავინოც: სარაჯიშვილი (მაღალაზ).

დღე სთვან: სარაჯიშვილის ხმის დაეკარგა სიძლიერე, სიმკახეო, მაგრამ ჩვენ კიდევ ვიტყვი, რომ სარაჯიშვილის მაგიერობას დღეს (და შეიძლება დიდ ხანსაც) ვერვინ გასწევს. მისი გუნდობა, მუსიკალობა ისევ დიდად სჩქევს, როგორც კასკალი.

ჯერჯერობით მხოლოდ იგი სარაჯიშვილს შეუძლიან ატაროს ქართულ გოკალბიტის სახელი.

მაღალაზის პარტიის შესრულებით მომდგრალმა კიდევ ერთხელ ნათლვკო თავისი დიდი მუსიკალური

ნიჭი. სცენაზე შემოსვლის უმაღლეს სარაჯი შეიღმა მსწრაფლ აკრიფა ზ. ფალიაშვილის გაბნეული მარგალიტები, შეისუნთქა ყოველი მუსიკალური სულის ბგერა და გააბათვისი ხმით ჯადოსნური ძაღვი სცენასა და მაყურებლის შორის.

მიზნდელი, საველირიზმით აღსავსე გრძნობით წაიყვანა პირველი მოქმედების არია: „თავი ჩემო ბედი არ გიწერია“.

მე მგონია, ეს სიმღერა მზოლოდ ვანო სარაჯიშვილის ხელში იპოვის ესთეტიკურ სახვას. აქ მომღერალმა დიდი ხელოვნებით წაიყვანა დაბალი ნოტები და, მიუხედავად იმისა, რომ აქ არაკესტი არ არის ისე გამჭვირვალად როგორც სხვა ადგილებში, სარაჯიშვილმა მიიჩნა სძლია ამას და თაისი დიდი ეოკალური კულტურით არია შეასრულა მხატვრულად და ყოველი ფრაზა დაამთავრა პარზონიულად. ესეთი ვირტუოზიული შესრულება და გადმოცემა რჩეულია ხეიდრია.

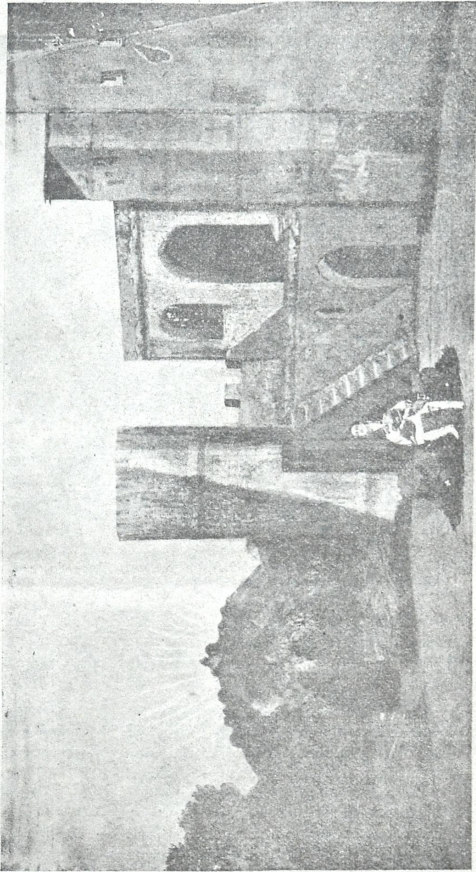
აღსანიშნავია მალხაზის სიკდილის სცენის გადმოცემაც: „დაშვიდილი მარო, გული იფრეგ“ სარაჯიშვილისებურ ფრაზიზმით იყო გამართული.

ერთი დიდი ღირსება ამ მომღერალის, სხვათა შორის, ისიც არის, რომ მშვენიერ შკოლასთან ერთად მას აქვს სცენიური ნერვი და დრამატულ მომენტების შეკზნება; სარაჯიშვილმა იცის ლამაზი ფრაზების მოცემა, რაიც ამას შეტად ხელს უწყობს მისი მშვენიერი სუნთქვა, მან იცის აგრედვე მხატვრული ზომიერება, ისეთი ნიუანსების გამოყოფა, რომელსაც სხვ მომღერალი იშვიათად თუ შეამჩნევს და მუდამ და ყოველთვის სარაჯიშვილის თან ახლავს მუსიკალური დიდი ექსპრესია და ტემპერამენტი.

ეუკეტებან გარეგნობით კი სარაჯიშვილი ჰვანდა გრაალის კომედიან ჩამოსულ ბრწყინვალე რაინდს.

შემდეგ მოქ. პაპოვა და კრივანოვსკი: დიდი მადლობა ასეთ დიდ ენერჯის დახარჯვისათვის. თავისთავად ცხადია, თუ ეს ორი დიდი მომღერალი რა დაბრკოლებას გამოივლიდნენ ქართულ სიტყვების ისეთ სწორად და მკაფიოდ გამოთქმისათვის, როგორც ჰქონდათ პატისაცემ პაპოვას და კრივანოვსკის.

მოქ. პაპოვამ ამ საღამოს გვიჩვენა თვისი ხმის დიდი რესურსები. იშვიათი ვირტუოზობით გაუ-

ილიხი* ზ. ფალიაშვილის, I მოქ. ვანო სარაჯიშვილი—მალხაზი.

მკლავდა მომღერალი ქალი მაროს მეტად მაღალ ტესტიტუსას. მშვენიერი არია „შუქურ ვარსკვლავო“ და სხვა ადგილებიც შესრულებულ იქნა დიდი არტისტიულობით. ამ საღამოს პაპოვას კოლორატურა განსაკუთრებით მომჯადოებელი იყო.

ბარიტონი კრივანოვსკი (კიაზო) მშვენიერი მომღერალია. მისი კარგი თვისება, როგორც მომღერალის, არის იშვიათი მუსიკალობა. ამ საღამოსაც ასეთივე მუსიკალობით წარმოსდგა ჩვენს წინ. მისმა მკაფიო ქართულმა დიქციამ ხომ გაკვირვებაში მოვიყვანა.

მოქ. ისეცემი საცემბით გაიმარჯვა ისეთ სახასიათო პარტიაში როგორც არის ხუმარა ცანგა. ლას პარტია, აქ შეიძლებოდა შარკში გადასვლა,

სახალხო თეატრის ქართული დრამის გაგეგვა

სხედან: ს. ახვლედიანი (თავმჯდომარე) ს. ტოროშელიძე, ილ. ჰელიძე (თავმჯდ. ამხანაგები) და
 ი. ვარაზაშვილი; სდგანან: ი. ბესელიძე, კ. საღირაშვილი (მოდარე) ნ. კვერანძე (მდივანი) და
 ი. ელიაშვილი.

(ნ. ბ. ბ. ბ. ბ. ბ.)

რ ე ც ე ნ ზ ი ა

ქართული თეატრი იანგის ორს თავის დღეობას ზემოზდა. ამ დღის ლარლი მხოლოდ ის იყო, რომ ქართ. თეატრმა ჩვეულების წინააღმდეგ უტყბო პიესა წარუდგინა საზოგადოებას ნაცვლად ორიგინალური შემოქმედებისა: წარმოადგინეს უკვდავ მოლიერის „გაანაურებელი მდიბო“, მაგრამ ეს გზის გადახვევა მსახიობთა ხელოვნებამ გამოისყიდა. უწინ, განსაკუთრებით ერისთავის პიესებში, მსახიობნი თუ საზოგადოების ღიმი იწვევდნენ სომხურ-რუსულ იმერულ სიტყვების გასასაცილოებით, დღეს უმთავრესად თავისი ხე ონურის აღსრულებით აჯადოვებდნენ მაყურებელს, უწინ თუ ქართველ მსახიობს ძვილად წარმოიდგენდით უტყბოების ტიპებში (არ ეხებოთ კ. მესხსა და ლალი მესხიშვილს), ახლა ვერ იტყვით, თუ უტყვენ წინ კლასიკური „ფრანკუზები“ არ იდგნენ.

მუშა მსახიობნი ნ. გოცირაძე, გ. დავითაშვილი, ეასაძე, ყორყოლიანი, ტ. აბაშიძე, ჯავახიშვილი და მთელი ახალგაზრდობა, რომელნიც თავისი ხელოვნური სახეცელოებით იმდენად გარდაქმნილიყვენ, რომ ვერც კი ვიცანით,—ღიალ, ყველა ესენი თავისი მოვალეობის მაღალ საფეხურზე იდგენ.

დიდი, დიდი ნაბიჯი გადასდგა ქართველმა მსახიობმა: მისი ხელოვნება ევროპული დადამლული მსახიობის წინაშე აღარ გაწითლდება.

მსმობო-რეისორთაგან თავისი მოვალეობის შესრულება იყო მაღალ ხელოვნური, ყოველმხრივ უნაყო, მრავალ საზოგადოების მხრივ შეგებება—გულწრფელი.

წარმოდგენის დასასრულ რეისორ-მსახიობნი საზოგადოებამ წინაშე წარადგენენ მილოცვით. საზოგადოებამ გულწრფელი მადლობა უძღვნა. **იბი.**

სახალხო თეატრის ქართული დრამის დასამა თავისი ხელოვნების სიდიადე გვიჩვენა ნ. შოთაშვილის მშვენიერ პიესა „სულელი“-ში. ყველა აღმსრულებელი ერთი მეორეს ეცილებოდა როლის უკეთ შესრულებაში და ამგვარად შექმნეს ევლური ნაზ ყვავილთა თაიგული. გ. თაზიშვილი, ეს მუდამ მოხდენილი და შეგნებული მსახიობი, ამ საღამოს გენერლის როლში წამდგელი გენერალი იყო ხელოვნებაში: კობელმა, ახალგაზრდა მსახიობმა დიდის დაკვირვებით, მშვენიერის ელფერით განასახიერა განგებ მოსულელე ბარათაშვილი, ეს ძველი წყობილების ასაფეთქებლად შეთქმულიაგანი, კობელმა თავისი დაკვირვებული თამაშით მოლოდინს გადააქარბა. ასევე უნაკონი იყვენ იანქაშვილი, იგრული, მინდელი, ლორთქიფანიძე, ქანკვაძე და სხ. აქ ვერ ნახავდით ვის დიდი როლი ჰქონდა, ვის პატარა: ყველა თავის როლში დიდებული იყო.

მაგრამ ისეცის მხატვრულმა ზომიერებამ დაჰხადა ნამდვილი ჰუმორი და სალი კომიზმი.

მეტად კარგი ტიპი მოგვცა ახალგაზრდა მომღერალმა გ. თუმანიშვილმა (ტიტო). მკვირცხლი მოძრაობით გალღებულ და სიცოცხლით სასველ ენერჯით გაღმოგვცა თუმანიშვილმა ეს როლი. ეოკალური გადმოცემით მომღერალი თუმანიშვილი ამ მკიერ ხნის განმავლობაში წინ წასულა. ახალგაზრდა მომღერალს ენება მომავალი თუ, რასაც ვერავლავა, იგი შემდეგშიც ასეთ მუჟაით შრომით განაგრძობს მუშაობას.

ოპერა მიჰყავს ისეთ მესტროს როგორიც არის ივ. ფალიაშვილი. ივ. ფალიაშვილი ღირიერის ადვილზე—ეს იმას ნიშნავს, რომ არც ერთი მომღერალი იმ საღამოს დამარცხებული არ იქნება. ივ. ფალიაშვილი დიდი ოსტატია; იგი გააბავს ისეთ გამაერთიანებელ ჯაჭვს მომღერალთა და ორკესტრის შორის, რომ ურთიერთი თანხმობებით მუსიკალური მეტყველება ნათელი და სწორე ჰყოს.

დადგმის მხრივ „დაისში“ დიდი შრომა მიუძღვის როგორც რეჟისორს კ. მარჯანიშვილს, ისე მხატვარ ვ. სიღამონ-ერისთავს. ამ უკანასკნელს ჩვენი რეჟისურენტები ნაკლებად იხსენიებენ. მაგრამ ვ. სიღამონ-ერისთავი გაკლებით მეტის ღირსია, იგი მხატვარია დიდი რანგის და მხატვარი ქარ-

თული სულის მატარებელი. ვ. სიღამონ-ერისთავი, ჩემის აზრით, პირველი მხატვარია ქართულ თეატრის. ქართულ კოლორიტს და სტილს ისე არავინ გრძნობს როგორც ვ. სიდ-ერისთავი. „დაის“-შიაც განამტკიცა ეს ჩვენი აზრი. მხატვარმა ერთხელ კიდევ გადაშლა ქართული ბუნების ნამდვილი ყოფა და თავისი ყალბით მოგვცა მე ჯად დამახასიათებელი და ორიგინალური შტრიხები.

ფერადები აქ ფერადებს სცემოდა და მათ შორის დაუსრულებელი ცეკვა და თამაშია. თვალისმკერულ ხეველებით აფერადებულია აქ ყოველივე ხაზი და მეორე აქტის დეკორაციის ფონი გადაშლილია, როგორც მზის ხალისი და მშვენება. „ღამის თევია“ სრულ სინამდვილის ილითხის იძლევა, ხოლო მასში გაბნეული ფერები ხასხასებს როგორც ჰრელი ფოთლები. ჩვენ აქ სასეებით არ შევიძლიან შეეჩერდეთ, რადგან საიტქმელს ვ. სიღამონ-ერისთავი ბევრს იძლევა და მის შესახებ უნდა დაიწეროს ცალკე წერილი.

დაბოლოს უნდა ვთქვათ: „დაისი“ ჩვენთვის დიდი თეატრალური მივლენაა, რომელიც დარჩება ქართულ საოპერო რეპერტუარში „აბესალომ და ეთერ“-თან ერთად და გაამაგრებს ჩვენს მუსიკალურ ხელოვნებას.

ვახტანგ გარბიძე.

წამოკმედიანი მისიკოსების სულები

პიესა 6 მოქ. და 12 სურ.

დადგმისათვის საჭიროა—მთავარი რეჟისორის გარდა—4 რეჟისორი, 8 თანაშემწე, 16 სცენარეულისი და არც ერთი მოკარინახე; მხატვრები, ზუსიკოსები, მოქანდაკენი, მომღერალნი და მოცეკვავენი—ლუწებთი.

თეატრის გამგე—ქენტად, თავისი წყვილ-წყვილი თანაშემწეებით, აღმინისტრატორებით, კონტრალიორებით, კაუქლდინერებით და მრავალი სხვა „ანიორებით“.

მოკმედიანობენ:

შვილის მამა

მამის ცოლი

ცოლ-ქმრის ვაჟი

ვაჟის ჩოჩორი

აღამის სახე—(ლღღის ფოთლებში გახვეული)

საბაოთ ღმერთი (ღრუბლების ტახტზე მჯდომარე).

მოკმედიება 1. სურათი 1.

გაფუხეფულენიკი.

სცენა: ბრინგ-ბარუნტ ტრახ ჯვართი.

შუაში ყვითელი.

შვილის მამა მოეცქვარით.

მამის ცოლი—არა გრცხვენია?

ცოლ-ქმრის ვაჟი—მოიწყვით თავიდან..

ვაჟის ჩოჩორი—(ყროყინით) ეგრე! ბაბუა

ჩემმა, როს მეგლი მოხუცდა,

წიხლით კბილები ჩაამტვრია.

შვილის მამა—გატყობ მაგასაც გევაზმა..

მამის ცოლი—მანამ უნრა უქმბია.

ცოლ ქმრის ვაჟი—ბეგას ნუ ცხვებოთ (ორი-

ეგს ყელში სწვდება, ერთს

ბრინგზე ჩამოაკობს, მეორეს

პრუნგზე. თავზე ვჯარს და-

ადგამს. მოაჯდება ჩოჩორს,

და გასწვებს სიმღერით: „გაუ-

ღამაჟს იგიტურა“..)

აღამის სახე—(ლღღის ფოთლებიდან თავს

გამოჰყოფს) ხედვ საბაოთ?

„ო, ტემპოა, ო, შორეს!“

საბაოთ ღმერთი—დანაშაული მარტო შენა

ხარ!

აღამის სახე—მუს რა გადანს სი? აბა, რათ

მომიხვი გვერდით ძმუფუ-აკოკ-

რებული ეგვ? (სრულებით მოუ-

ლოდნელად გამოხტება **ეგა**,

ფარდის ჩამოშვებამდე ტიტვე-

ლია, შერე ჩაიყვამს).

ეგა—(ქონახილის ხმაზე) აი, ეხლაც აქა

ვარ, აქა ვარ, აქა ვარ. (ტრილებს)

საბაოთ ღმერთი—(რისხვით, რომელიც უფრო

მასხარაობასა ჰვავს) დამ-

ნელი მუჟო! (უფრო გა-

ნათლება. გაისმის ქეთო

და კოტეს“ უგერტიურა,

ხოლო უფრო ტრაგიკულად.

ვანი ბარკელი.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

იგივე პიესა გაიმეორეს ქართული თეატრი დღესასწაულის დღეს—იანვრის 2 და ამითი კიდევ უფრო მეტად აღნიშნეს თავისი ნაწილები დანიშნულმა მშობლიურ სასცენო ხელოვნების წინაშე.

პიესა დასდგამ. ლევიჩაივამ. დამსწრე საზოგადოება დიდს გულდასმით ისინება პიესას და აღმსრულებელთ ვაშა შექმდენა. მართლა და ვაშა ამ დიდი საქმის პატარა, მაგარი და სასახლო შემსრულებელი.

ერთი რამ გვხვითარს: ამ სახალხო თეატრში თვით ხალხს ნაკლებ შეამხნეეთ,—მუშა-მშრომელი ხალხი არ სჩანს.

რაშია საქმე?—ეს თეატრი უმთავრესად მუშა ხალხს უნდა ემსახურებოდეს და თუ ამის ელოებება რამ: მაღალი ფასი და ს. უნდა ძლეულ იქნას. ქარი გულთი ფართად მუშა მშრომელ ხალხთ,—თუ საქარია, ფასი დაუკლები, ბილეთები მიწოდეთ ქარხნებს და სხე.

უსაგანო.

ქართული სახელმწიფო საბავშვო თეატრის დასმა ს. წერეთლის რეჟისორებით ყუფ. მცირე თეატრში (რუსთველის პრ. № 10) წარმოადგინა დღემდე. 18 „კოტის დანაშაული“, ნინო ნაკაშიძის, ხოლო იანვრის 6-ს „ჯიდაოსანი წყება“ ქვილიცივის (ტუვანოვის მიზან. სცენები). აღსრულებელთაგან აღსანიშნავია მარგო და როზინი (ქალიძე). ქნი მარგო გადმოსულია სომხურ სცენიდან. თუ იმეცადინა, იგი თავისი ნიჭით და გამორეცხვებით საპატიო ადგილს დაიკავებს ქართულ სცენაზე. ბენ როზინს (ქალიძეს) დამთავრებული აქვს რუსის დრამატ. სტუდია, ბუნებით ნიჭიერა და ხელოვანი მსახიობი. ზემოთ სენებულთა გარდა უნდა მოვიხსენიოთ მაკო ქართველ-შვილი, კომედი და ვარლო-შვილი, როგორც მუყათის მსახიობ-მომუშავენი. ახალგაზრდათაგან დიდს ყურადღებებს იქცევენ გულნარა, ზამთარაძის და მკუდიშვილი: ამათ ეტყობათ სასცენო ნიჭი, აქვთ მოხდენილი გარეგნობა და ცენტრზე თავის დაქვერის უნარი. შევადინებთა სკორდებთ.

ორივე წარმოდგენას რეჟისორის ხელი ეტყობდა,—პიესები კარგად იყო მომზადებული, მსახიობნი ერთხლოვნად ასრულებდნენ ნაკისრ როლებს და მრავლად შეკრებულ ბავშვებზე დიდი შთაბეჭდილება დასტოვეს.

როგორც ვიცით, სე. წერეთელმა ამ დასის შექმნის დიდი შრომა მონადობა და სასწრაფო შედეგს მიახწია. წარმოდგენებზე დამსწრე უამრავეშვების აღტაცება გვიჩვენებს, რომ ასეთი თეატრი დღემდისაც საქართველო იყო და მით უმეტეს დღესაა აუცილებელი.

დიდის მადლობის ღირსნი არიან ამ საქმის თოსანნი, განსაკუთრებით სოციალურ აღზრდის მმართველობა, რომლის მფარველობით და შექმნით მიეწეოს ეს თეატრი.

საქრია ზნეობრივი და ნივთიერი დახმარება, რათა რეჟისორმა და დასმა თავისი დანიშნულება პირნათლად შესარულონ, თორემ სცენის სიღატაკე, ურეგულიზირება და სხ. ამ ფრიალ საქირო საქმეს დალუპავს.

დასში მიწვეული არიან, სხვათა შორის, ტუვანოვი მთავარ რეჟისორად, და სახალხო სახლის მსახიობთაქალი ნინო მინდელი.

ვსსრუტეში წარმოატებას.

კენტი.

ტუვიმ უღლის მადარობის შეცვრებულ კლუბში ადგილობრივი დამწერ ხანდულ მთავარ წარმოდგენებს, ამ წრის თოსანობით რწენრის 2 გამართა ქართ. თეატრის 74 წრის აღსანიშნავი სადამო. დღესასწაულის მნიშვნელობა დამსწრე საზოგადოებებს გააცნო ი. ანუაბაძე. მომსწრეებმა მათეოდ აღსნა ქართული თეატრის წარსული, მნიშვნელობა და აწინდლო მდომარეობა. შედეგე მოხლოე სიტუაცია წარმოსთქვს, სხვადასხვა აზნავენება, რომელთაც აღნიშნეს, რომ ხელოვნება პროლეტარიატის გაფითვებობიერებისა და კულტურულ პროლის ბასარიად უნდა გადგენიეს.

მეოთხედიანი კლუბი

მეოთხედიანი კლუბი (გერმანიის პროლეტარიატის სახელობის პროპაგანდა) იან. 28, ლენინის სახელობის № 1 ტუვის ქანხის ფაქევიკმა გამართა საბავშვო დღია. დასწრო 600 ბავშვად, განსაკუთრებით ბავშვებს, 4 10 წე—დე, მათ შორის 83 მოზის სკოლის მოწადევიც, რომლის შედეგ არის ზემო დასახლებული ფაქევიკი. ამ დანა საქრისონის ლტერარიატი ბავშვებსა სომხურ ენაზე შესარულეს სხვა დასახე სომხები, აკადემ წარმოსთქეს დასწრე ქართულ და სომხურ ენაზე. აღტაცების იწვედან 2-3 წე. ბავშვები ლექციებს განხელებენ წარმოებთ. დასასრულ სომხურ ენაზე წარმოდგენეს „წითლი ძეგრი“, რის შედეგაც ბავშვებს დაუბოგეს ბილეთულობა. უსაზღვრად გამარბული ბავშვები შთასაბერ სკრაის მასზე დატრდნენ. თამაშობდნენ. მადლობის ღარსნი არანს, ტრადიცინი და ა. გრიორიანი, რომელი მეთაურობით გამართა ეს დღეა. მათ განწრატული აქეთ ყოველ კვირა ვიზიროს საბავშვო კლუბი იქნებოდა ფაქევიკის მოწეურ ასეთივე საბავშვო დღეები ქართულ ენაზე. ს. ა. უ. ტ. რ. გ. ი.

ხელოვნების ქრონიკა

ელო ანდრონიკაშვილის. სასცენო მოღვაწეობის აღსანიშნავი სადამო გაიმართება იანვრის 20-ს კვირა საღამოს, რუსთველის თეატრში.

სახალხო თეატრში იანვრის 18 დღიადგმის ახალი პიესა გარდელისა „ქნდაკება“. იმავე პიესას გაიმეორებენ კვირას. დასდგავს ვინარა ბარგელი.

პრ. რობაქიძემ და წერა ახალი პიესა „პოლუ-მტრში“ ახალი ყიდიდა. პიესა წეიკიხე, ხელოვნება წრეში და მოიწონეს. დაიდგმის მოკლე ხანში.

დ. პავლიაშვილის სწრაფიღებო „წერადებო ხეესტრეთიდან“, ეთნოგრაფიულთ წწარბოე, რომელიც წინად „ცნ. ფურ.“ იბეჭდებოდა, ამ ქამად ცალკე წეგნად იბეჭდება სურათებით და ლექსით.

რედაქციისაგან: ამ ნომრისთვის აწყობილი ნარკანის „ხელოვნება წენში“, მ. ლევიჩაივას—„სახალხო სახლი“, ნ. ინსაბოძის—„თეატრი და ხალხი“, კ. ხომერიკის—„საქართველოს სოცლის მშრომელის“ გ. ძველიას—„კოლექტივიზმი და ხელოვნება“ ე. ზააზოვის კათნი, ხელოვნების ქრონიკა და სხ. ტექნიკურ მიხეჩებით შემდეგი ნომრისთვის გადაიღო.

რედაქტორი: იოსებ იმედაშვილი.
გამომცემელი: იმში დაჭრობით
შრომის არტელი „ახალი წრე“.

ომედი დაჭრილთა ურომის არტელ
„ახალ ფრმსთან“

არსებული საგანმანათლებლო სექცია

„კ უ ლ ტ უ რ ა“

ამით აცხადებს მკითხველი საზოგადოების,

მოწაუკეთა მშობლების და სტუდენტების
საუურბდღებოდ,

რომ მას მოეპოება ყოველგვარი სხელმძღვანელო საშუალო და უმაღლეს
სასწავლებელთათვის და პოლიტიკური და სიტყვა-კაზმული ლიტერატურა.

გითუგამთ გუიღვალავს წიგნავი გიუხავათ პროფ. დავალავით.

სსსრუელთ წიგნები დავემობა შეღაკათიან პირობებში—ნაწილ-ნაწილ დავქმულ ვადებში
ფულის გავახდით. დავწერილუბით ზირობების გაცნობა შეიძლება სექციის ბინაზე.

აქვე იყიდება

„თავსარი და სსოვრავი“-ს

ყველა ნომრები და მიიღება ხელის მოწერა.

მისამართი: თავისუფლების (ერყენის) მოედანი, ქარვასლაში, მეორე სართული.

რესტორანი
„მცხეთა“

(ლესინისა და კორლანოვის ქ. კუთხე, № 5, ზემოელის აფთიაქის ქვეშ)
სადილი (2 საათიდან), ვახშამი (ლამის 12 საათამდე)

ეგრროპიული და ჩყენებური

სასივი, ხარშო, ღოვი.

სანოვაგე ახალ-აალი.

უასავი ხალგისანვადანი.

ყოველ დღე სიმებიანი
ორკესტრი.

